

**Hvilke sentrale muligheter og utfordringer
finnes ved politiets bekymringssamtale, og
hva vet vi om effekten av den?**

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2019

Kand. nr: 232 & 233

Antall ord: 7720

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	3
1.1 Begrunnelse for problemstilling	3
1.2 Oppgavens oppbygging og avgrensing.....	3
2.0 Metode.....	5
2.1 Valg av metode	5
2.2 Fremgangsmåte og valg av litteratur	6
2.3 Forforståelse	7
3.0 Hoveddel	8
3.1 Det kriminalitetsforebyggende arbeidet i politiet	8
3.2 Bekymringssamtalen	8
3.3 Tidlig intervensjon, stemping og stigmatisering	10
3.4 Hvem er bekymringssamtalen ment til å fungere på?	11
3.5 Evaluering av bekymringssamtalen i Norge.....	12
3.6 Bekymringssamtalen i Danmark og Sverige	13
3.6.1 Evaluering fra Sverige	14
3.6.2 Evaluering fra Danmark.....	15
3.7 De aller fleste begår ikke kriminalitet mer enn en gang.....	16
3.8 Bekymringssamtalen, et kunnskapsbasert verktøy?	17
3.9 Roller	18
4.0 Avslutning	20

1.0 Innledning

1.1 Begrunnelse for problemstilling

Bekymringssamtalen blir sett på som ett av politiets viktigste verktøy for å forebygge kriminalitet blant barn og unge (Lie, 2015, s. 118). Verktøyet har blitt brukt i politiet i ca. 20 år, og på grunn av at det fortsatt brukes aktivt kan man legge til grunn at den generelle oppfatningen av verktøyet er positivt. I bekymringssamtalens veileder kommer det frem at Politidirektoratet har ansvar for å evaluere bekymringssamtalen, men at dette har ikke blitt gjort (Politidirektoratet, 2011, s. 24). Etersom det finnes svært lite forskning på bekymringssamtalen, baserer den seg i stor grad på erfaringsbasert kunnskap og den enkelte politibetjents oppfatning. Dette til tross for at det er et stort fokus og et uttalt mål om at politiet skal jobbe kunnskapsbasert og utfordre den erfaringsbaserte kunnskapen (Politidirektoratet, 2008, s. 7). Denne bacheloroppgaven ønsker å sette lys på faktorer vi anser som muligheter og utfordringer ved bruk av bekymringssamtalen, samt den manglende evalueringen av politiets bekymringssamtale. Vi anser problemstillingen som interessant for politiet og publikum, ettersom den angår et forebyggende verktøy som berører hundrevis av barn og foreldre nasjonalt hvert år. Hvordan har det seg at bekymringssamtalen blir brukt i så stor grad av politiet uten at det er dokumentert at den har en positiv effekt på barn og unge? Vi har en hypotese om at bekymringssamtalen kan fungere på noen barn, men virke mot sin hensikt på andre.

1.2 Oppgavens oppbygging og avgrensing

Først i oppgaven vil det bli gjort rede for hvilke vurderinger som ble gjort rundt valg av vitenskapelig metode. Det teoretiske rammeverket er sentralt i en teoretisk oppgave. I oppgaven vil det derfor bli gjort rede for hvilke fremgangsmåter som har blitt brukt for å finne informasjon, og hvilken faglitteratur som har blitt valgt for å belyse oppgavens problemstilling. Videre vil metodekapittelet inneholde refleksjoner rundt vår forforståelse av temaet. Dette for å være bevisst på hvordan vår forkunnskap kan påvirke vår nøytralitet når vi velger ut faglitteratur, samt hvordan vi analyserer og tolker informasjonen.

I oppgavens hoveddel vil vi starte med å gjøre rede for hva forebygging er, og gå videre inn på bekymringssamtalen som et personorientert forebyggende verktøy. Vi vil se på hensikten med å bruke bekymringssamtalen, og hvordan den er ment til å fungere. Det finnes også flere ulemper ved bruk av bekymringssamtalen. Videre vil det bli drøftet hvordan tidlig intervensjon, stempling, stigmatisering kan være negative konsekvenser ved bruk av bekymringssamtalen.

Selv om bekymringssamtalen kan ha både positiv og negativ effekt på ungdom, har samtalen aldri blitt evaluert av Politidirektoratet, til tross for at politiets hovedstrategi skal være å jobbe forebyggende og kunnskapsbasert. Det vil bli drøftet om bekymringssamtalen er et kunnskapsbasert verktøy, og hvem verktøyet er ment til å fungere på. Videre vil oppgaven se på hva som finnes av forskning på bekymringssamtalen i Norge, Sverige og Danmark. Avslutningsvis vil det bli drøftet hvorvidt det burde være politiets rolle å gjennomføre bekymringssamtalen.

Bekymringssamtalen tar for seg bakenforliggende årsaker til problematferd, noe som kan være komplekst og berører mange temaer. Vi har valgt å fokusere på tidlig intervensjon, stempling og stigmatisering. Det er flere årsaker til at vi har valgt å fokusere på nettopp disse temaene. Tidlig intervensjon er avgjørende for å lykkes med kriminalitetsforebyggende arbeid, men dersom innsatsen kommer på feil tidspunkt kan det virke mot sin hensikt. Tidlig intervensjon er derfor et sentralt tema å drøfte når man skal ta for seg bekymringssamtalen. Det er kjent at stempling og stigmatisering kan være negative konsekvenser av bekymringssamtalen, og det er derfor viktige temaer å drøfte for å snakke om konsekvensen av en bekymringssamtale. På grunn av oppgavens ordbegrensning har vi blitt nødt til å velge bort relevante temaer som sosial kontroll, individuell- og allmennprevensjon og oppfølgingssamtale.

Et sentralt tema i oppgaven er at bekymringssamtalen ikke har blitt tilstrekkelig evaluert. Vi er kjent med at det er vanskelig å evaluere forebyggende arbeid, men ønsker ikke å fokusere på dette da utfordringen omhandler forebyggende arbeid som helhet. Vi ønsker heller å spisse oppgaven vår inn mot de mest sentrale utfordringene som kjennetegner bekymringssamtalen alene.

Et annet viktig tema i oppgaven er forskning fra andre land. Vi har valgt å trekke fram forskning på bekymringssamtalen fra Sverige og Danmark. Vi vet at det eksisterer forskning fra andre land, som for eksempel England og Sør-Afrika, men har valgt å ikke bruke dette da

denne forskningen i mindre grad er overførbart til Norge. Politiet i Sverige og Danmark er mer lik Norge både kulturelt og polisiært. Selv om Danmark og Sverige har mye til felles med Norge, er det imidlertid også viktige forskjeller. Før vi drøfter evalueringene som har blitt gjort i Danmark og Sverige vil vi ta for oss likhetene og ulikhetene mellom bekymringssamtalen i disse landene.

2.0 Metode

2.1 Valg av metode

Metode er en fremgangsmåte for å komme frem til ny kunnskap, samt for å etterprøve allerede eksisterende kunnskap. Grønmo beskriver vitenskapelig metode som "*... et sett av retningslinjer som skal sikre at vitenskapelig virksomhet er forsvarlig*" (Grønmo, 2016, s. 42). Dette innebærer blant annet hvordan man går frem ved innsamling, analyse og tolkning av data. En vitenskapelig metode skal være etterprøvbart, og oppfatninger og antagelser er ikke tilstrekkelig (Grønmo, 2016, s. 43).

Oppgaven har en teoretisk tilnærming for å svare på problemstillingen. Ved å skrive en teoretisk oppgave vil man kunne belyse problemstillingen ved å undersøke hva som finnes, og ikke finnes, av eksisterende faglitteratur og forskning på området. For å innhente mer informasjon har vi i tillegg valgt å kontakte personer som har mye kunnskap på temaet. Dette vil bli gjort rede for i neste delkapittel.

Ettersom vi har valgt å skrive en teoretisk oppgave vil vi ikke få mulighet til å selv forske på temaet gjennom kvalitative intervju eller kvantitative undersøkelser. Gjennom kvalitative intervjuer kunne vi fått en dypere forståelse av hvordan det oppleves for barn å delta i en bekymringssamtale, og hvilken effekt samtalen hadde på dem (Dalland, 2017, s. 52). Ved bruk av kvantitative undersøkelser kunne man fått et mer omfattende resultat uten å gå nærmere inn på de bakenforliggende årsakene (Dalland, 2017, s. 86). Det finnes lite forskning på temaet oppgaven omhandler, og et empirisk studie på området er i høyeste grad nødvendig. Vi har likevel valgt å skrive en teoretisk oppgave ettersom vi vil kunne belyse problemstillingen bedre ved å sette fokus på nettopp mangelen av forskning på området.

2.2 Fremgangsmåte og valg av litteratur

I innledningsfasen startet vi med å søke etter faglitteratur om bekymringssamtalen for å undersøke hva som finnes av forskning på området. Etter å ha lest veilederen til bekymringssamtalen, fant vi ut at Politidirektoratet har ansvaret for å evaluere verktøyet (Politidirektoratet, 2011, s. 24). Det fremkommer ikke av veilederen i hvilken grad dette har blitt gjort. For å undersøke dette søkte vi på ord som “bekymringssamtalen evaluering/forskning” ved bruk av ulike søkemotorer som google, google scholar og bibliotekets søkemotor ORIA. På det lokale biblioteket fikk vi hjelp av bibliotekaren til å finne faglitteratur om forebygging, samt å bestille litteratur fra andre bibliotek.

Ved bruk av BIBSYS Brage undersøkte vi bachelor- og masteroppgaver for å finne relevant faglitteratur. Ved å gjøre dette fant vi en masteroppgave som bruker kvalitativ metode for å intervju personer som har deltatt i bekymringssamtalen.

Det finnes svært lite relevant faglitteratur som omhandler evaluering av bekymringssamtalen fra Norge, oppgaven vil derfor rette et fokus mot internasjonal forskning. Relevante evalueringer av bekymringssamtalen har blitt gjort i både Sverige og Danmark. Evalueringer fra andre land må imidlertid brukes med forsiktighet da resultatet ikke er direkte overførbart til Norge. I delkapittel 3.6 vil likhetene og ulikhetene med bekymringssamtalen i Norge, Sverige og Danmark bli gjort rede for.

Ettersom vi ikke fant at bekymringssamtalen hadde blitt evaluert av Politidirektoratet til tross for at de har ansvar for dette, ønsket vi å forsikre oss om at dette faktisk var tilfelle. Vi tok kontakt med fagansvarlig for kriminalitetsforebyggende politiarbeid på Politihøgskolen og en lærer i kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Vi fikk vite at Politidirektoratet har som mål å evaluere bekymringssamtalen, men ingen av dem kjente til at dette hadde blitt gjort.

Videre sendte vi mail til Politidirektoratet for å undersøke om bekymringssamtalen hadde blitt evaluert, eventuelt hvorfor ikke. Ettersom vi ikke fikk svar på mail i løpet av tre uker, tok vi kontakt med Politidirektoratet på telefon. Vi fikk snakke med en tjenesteperson som jobber med forebyggende politiarbeid. Tjenestepersonen kjente ikke til at samtalen hadde blitt evaluert. Tjenestepersonen snakket med flere på forebyggende avdeling i Politidirektoratet uten å finne forskning på temaet, og han visste ikke hvorfor dette ikke hadde blitt gjort.

Til tross for å ha etterspurt forskning fra flere personer man skulle forvente hadde kjennskap til temaet, har ingen hatt svar på det vi har spurt om. Vi går dermed ut i fra at det ikke finnes evaluering eller forskning på effekten av politiets bekymringssamtale i Norge.

Vi ønsket også å finne ut i hvor stor grad barnevernet samarbeider med politiet ved bruken av bekymringssamtalen. Vi tok derfor kontakt med det lokale barnevernet på stedet der vi gjennomførte praksisåret for å forhøre oss om hvor ofte de deltok i politiets bekymringssamtale. Der fikk vi til svar at de svært sjelden deltok i bekymringssamtaler sammen med politiet, på grunn av at de sjeldent ble informert om at slike samtaler ble gjennomført. Grunnen til at vi valgte å kontakte barnevernet der vi gjennomførte praksis er på grunn av at vi har kjennskap til hvor mange bekymringssamtaler som hadde blitt gjennomført det siste året ved akkurat dette tjenestestedet.

2.3 Forforståelse

Forforståelse går ut på at man oppfatter virkeligheten gjennom en form for forkunnskap, noe som preger hvordan man tolker ny informasjon (Thurèn, 2009, s. 68-70). Forforståelse er imidlertid bare forkunnskap dersom forforståelsen er riktig. Dersom den er feil kan det kalles fordom (Thurèn, 2009, s. 70). Forforståelse erverves gjennom erfaring, noe som gjør at mennesker kan tolke den samme informasjonen ulikt. Forforståelse er ofte ubevisst, noe som kan føre til at man tolker ny informasjon basert på forforståelsen, og man ender opp i en bekräftelsesfelle. Før vi startet å jobbe med bacheloroppgaven drøftet vi ulike tanker rundt bekymringssamtalen, hvordan vi tenker at den blir brukt og hvilke effekter vi tror den har på barn og unge. Ved å være bevisst på vår forforståelse klarte vi i større grad å legge vår forutinntatthet til side, selv om det er umulig å være fullstendig objektiv.

Ettersom vi hadde praksis på samme lensmannskontor og har delt mange erfaringer, opplevde vi at vår forforståelse om forebyggende arbeid og bekymringssamtalen var ganske lik. Ingen av oss hadde et forhold til bekymringssamtalen før vi begynte på Politihøgskolen, og vår forforståelse er derfor basert på det vi har lært på skolen og det vi erfarte i praksisåret.

I løpet av praksisåret fikk vi et inntrykk av at bekymringssamtalen noen ganger ble brukt i saker hvor vi tenkte at det ikke var det mest hensiktsmessige tiltaket. Et eksempel på dette er ved en anledning hvor to gutter veltet en sekspakning med øl på butikken slik at den knuste. Guttene hevdet at det var et uhell, noe som så ut til å stemme ut i fra videoovervåkning fra

butikken. Guttene ble anmeldt av butikkeier på grunn av at det var uenigheter om hvordan de skulle gjøre opp for seg. En politibetjent leste gjennom saken og anbefalte å gjennomføre bekymringssamtale med de involverte guttene. For vår del virket dette som en uenighet mellom to parter hvor de trengte råd fra politiets side, og vi så derfor ikke at det var behov for en bekymringssamtale. Samtidig har vi forståelse for at polititjenestepersoner med mer erfaring enn oss kan se det annerledes. Flere slike hendelser har imidlertid ført til at vi har en forforståelse om at bekymringssamtalen blir brukt noe rutinemessig, og er noe vi må være bevisst på når vi skriver oppgaven.

3.0 Hoveddel

3.1 Det kriminalitetsforebyggende arbeidet i politiet

Det fremkommer av Politiloven og Politiinstruksen at forebygging av kriminalitet er en av politiets kjerneoppgaver, og dette er også ett av de viktigste fokusområdene i nærpolitireformen (Politidirektoratet, 2018 s. 9). Lie definerer forebygging som “... å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer” (Lie, 2015, s. 19). Forebygging av kriminalitet går ut på å forhindre at lovbrudd skjer, og kan være både i forkant og etterkant av et lovbrudd. Dersom man er vellykket i forebyggingen i forkant av lovbruddet, kan man unngå at lovbruddet skjer. Dersom et lovbrudd allerede har skjedd, kan man forebygge nye lovbrudd.

Innenfor forebyggingsfeltet finnes det ulike tilnærminger, og personorientert forebygging er en av disse. Personorientert forebygging er rettet mot enkeltpersoner, og fokusområdet er ofte barn og unge. Politiet søker etter å identifisere enkeltpersoners sårbarhet og utfordringer, og målet er å påvirke de bakenforliggende årsakene til at en person begår kriminalitet (Lie, 2015, s.74). Ett av politiets viktigste verktøy for å forebygge kriminalitet blant barn og unge, er bekymringssamtalen (Lie, 2015, s. 118).

3.2 Bekymringssamtalen

Bekymringssamtalen er et personorientert verktøy, og søker etter å identifisere og kartlegge de bakenforliggende årsakene til barn og unges problematferd (Lie, 2015, s.74). Målet med samtalen er å ansvarliggjøre barnet og foreldrene, og motivere til en positiv endring. I en slik samtale er målet at barnet skal se konsekvensene av handlingene som har blitt gjort.

Det finnes to innfallsvinkler til en bekymringssamtale, frivillig oppmøte ved invitasjon og pålagt oppmøte. Dersom et barn under 18 år utviser risikoatferd, men ikke er mistenkt for å begå en straffbar handling, kan politiet invitere til en frivillig bekymringssamtale. Hvis politiet mistenker at et barn har begått en kriminell handling, kan politiet pålegge barnet og foreldrene å møte til en bekymringssamtale etter Politiloven (1995) §13, fjerde ledd. Etter Politiloven (1995) §13, femte ledd kan politiet beslutte å avhente barnet og foreldrene dersom de ikke møter opp til bekymringssamtalen til tross for gyldig innkallelse. Hvor hensiktsmessig det er å pålegge noen å møte til en bekymringssamtale kan likevel diskuteres. En bekymringssamtale skal baseres på en dialog med ungdommen. *“I dialogen må det legges til rette for, og motiveres til, at barnet uttrykker seg på en fri måte innenfor en gitt ramme”* (Øvreeide, 2009; Politidirektoratet, 2011, s. 29). At et barn er tvunget til å delta i en bekymringssamtale skaper et dårlig utgangspunkt for å legge til rette for en god dialog, og vil i tillegg øke ubalansen i maktforholdet mellom politiet og barnet (Lie, 2015, s. 122).

For å ansvarliggjøre barnet er det viktig at barnet forstår alvorligheten av det som har skjedd, og Politidirektoratets veileder for bekymringssamtalen beskriver at man kan komme med advarsler og pålegg under samtalen for å understreke bekymring rundt atferden som er utvist (Politidirektoratet, 2011 s.14). Øvreeide forteller om viktigheten av å holde en dialog med de unge, fremfor å holde en monolog. Øvreeide mener at slike “profesjonelle” samtaler med barn og unge har en fare for å bli innøvd, og at samtalen baserer seg på de “voksnes” prinsipper (Øvreeide, 2009). Lie støtter dette, og mener at samtalen bærer preg av at politiet “alltid har rett”, noe som kan føre til at barnet sier det de tror politiet ønsker å høre. Konsekvensen kan være at politiet avslutter bekymringssamtalen med en følelse av at samtalen var vellykket, men i realiteten har ungdommen tilpasset svarene sine for å gjøre polititjenestepersonen fornøyd. For å få innsikt og forståelse for de forskjellige faktorene i livet til en ungdom, er politiet avhengige av at svarene er ærlige. Det påpekes derfor at det er viktig at politiet oppfordrer til å føre en dialog og aktivt lytte til det barnet har å si for å få de ærlige svarene (Lie, 2011).

I Politidirektoratets veileder for gjennomføring av bekymringssamtale beskrives bekymringssamtalen som en betydelig inngripen i et barns og dets foresattes liv (Politidirektoratet, 2011 s. 10). Det pekes også på viktigheten av å ta en vurdering fra tilfelle til tilfelle på om bekymringssamtalen er det best egnede virkemiddelet for å oppnå positiv endring hos barnet. Barnets beste skal alltid stå i fokus når man griper inn overfor barn (Politidirektoratet, 2011, s. 10). For å ivareta barnets beste er det viktig at politiet ikke bruker

bekymringssamtalen som en etterretningskanal for å innhente informasjon. I motsetning til et avhør, hvor man har rettigheter og plikter regulert av Straffeprosessloven, vil Politiloven og Politiinstruksen sette rammene for en bekymringssamtale. I bekymringssamtalen vil hensikten være å forebygge kriminalitet gjennom å hjelpe den unge, ikke å innhente informasjon. Dersom politiet ikke har en bevisst holdning til hensikten bak en bekymringssamtale, kan man risikere å kamouflere etterretning som forebygging (Lie, 2015, s. 121).

3.3 Tidlig intervensjon, stempling og stigmatisering

“... Tidlig innsats er avgjørende for muligheten til å lykkes med å forebygge at personer eller grupper blir involvert i kriminalitet.” (Justis- og Politidepartementet 2009, s. 31).

I den forebyggende virksomheten vektlegges tidlig innsats som noe av det viktigste for at man skal kunne lykkes med det kriminalitetsforebyggende arbeidet (Justis- og Politidepartementet, 2009, s. 31). Tidlig intervensjon defineres som å håndtere et problem på et tidlig tidspunkt, slik at problemet helt eller delvis forsvinner med begrenset innsats (Helsedirektoratet, 2009, s. 9). Tidlig intervensjon viser til flere positive momenter, og enkelte studier kan også vise til at forebyggende arbeid har en stor samfunnsøkonomisk fordel, fremfor å arbeide reaktivt gjennom bruk av strafferettssystemet (Greenwood 2006 s.119-154).

På den annen side kan det også i enkelte tilfeller være ulemper ved bruk av tidlig intervensjon. Lie skriver om farene ved å bruke personorientert forebygging både på et for tidlig og for sent stadium (Lie, 2011, s. 135). En uheldig konsekvens av tidlig intervensjon kan være at politiets inngripen er med på å svekke autoriteten til barnets foreldre.

Eksempelvis er dette at politiet griper inn og forteller hva barnet skal og ikke skal gjøre, noe som i utgangspunktet er foreldrenes ansvar. Foreldrene, primærkontrollørene til barnet, er fremdeles de viktigste forebyggerne i barnets liv, og det er viktig at politiet ikke forsøker å ta fra de denne rollen, men heller fokuserer på et godt samarbeid (Lie, 2011, s.135). En annen uheldig konsekvens kan være at barnet blir stemplet og stigmatisert.

Med stempling menes at en person blir definert som en avviker på grunn av at han bryter med de normene og forventningene samfunnet har (Finstad & Høigård, 2006, s. 300). Et eksempel på dette kan være en person som stjeler i en butikk. Selv om denne personen er et barn på 13 år som gjør et dumt valg for første gang uten å tenke over konsekvensene av handlingen,

bryter dette med de forventningene borgere i et samfunn har, og kan føre til at barnet blir stemplet som “kriminell” basert på denne enkelte hendelsen.

Stempling og stigmatisering er begreper som ofte blir brukt om hverandre til tross for at det er to ulike begreper. Ved stemming blir man definert som avviker av andre, og med stigmatisering menes at individet oppfatter seg selv som en avviker, og med det trer inn i en avvikerrolle (Finstad & Høigård, 2006, s. 300). Dette kan igjen føre til en selvoppfyllende profeti, at forventningene til en person medvirker til at personen endrer seg for å oppfylle forventningene. Barnet som i utgangspunktet “bare” gjorde en dum handling uten å tenke gjennom konsekvensene, vil kanskje fortsette å gjøre kriminelle handlinger på grunn av at det er det som er forventet. Politiets inngripen i et barns liv kan være med på å forsterke denne prosessen, og bidra til ytterligere stemming fra andre i samfunnet, som i sin tur forsterker stigmaet individet føler på. En medvirkende årsak til dette kan for eksempel være på grunn av at politiet ofte først og fremst assosieres med kriminalitetsbekjempelse, fremfor det å forebygge videre uønsket atferd (Olsen, 2002 s.95).

Sett i et annet lys kan konsekvensen av at politiet venter for lenge med å gripe inn bli at man er nødt til å ta i bruk reaktive straffemetoder der man i utgangspunktet kunne forhindre lovbruddet fra å skje. Politiet må derfor vite akkurat når de skal velge å gripe inn ved bruk av bekymringssamtalen. Det at det ikke er gjennomført forskning på dette temaet gjør at det kunnskapsbaserte aspektet ved bruk av samtalen vanskelig gjøres, og beslutningen blir tatt basert på tidligere erfaringer i stedet for forskningsbasert kunnskap.

3.4 Hvem er bekymringssamtalen ment til å fungere på?

Bekymringssamtalen ble utviklet for å bekjempe et høyreekstremt miljø på Nordstrand i Oslo på slutten av 90-tallet (Politidirektoratet, 2011, s. 12). Ettersom flere personer valgte å trekke seg ut av det høyreekstremitetsmiljøet etter å ha deltatt i bekymringssamtalen, ble bekymringssamtalen sett på som en suksess. Ut ifra suksessen de hadde med dette prosjektet, valgte politiet å videreføre bekymringssamtalen som et kriminalitetsforebyggende verktøy. Samtalen ble etter hvert tatt i bruk på barn tilknyttet andre kriminalitetstyper, slik som mindre tyveri og hærverk. Bekymringssamtalen har i løpet av 20 år spredd seg fra Nordstrand, og blir i dag brukt som et forebyggende verktøy i alle politidistrikter i Norge.

Slik det fremstår har Politidirektoratet innført bekymringssamtalen på landsbasis og brukt verktøyet i 20 år, og de vil på sikt evaluere for å se om samtalen fungerer. Det kan stilles spørsmålstegn ved rekkefølgen dette skjer i, og hvor lang tid dette har tatt. Politidirektoratet har ikke gjort rede for hvordan bekymringssamtalen, som formentlig fungerte på høyreekstreme ungdommer i et geografisk avgrenset område, ble generalisert til å fungere på ungdom som driver med andre typer kriminalitet andre steder i landet.

Bjørge trekker frem bekymringssamtalen som eksempel på et virkemiddel som synes å være virksomt i svært ulik grad overfor barn (Bjørge 2015, s. 262). Etersom politiet hadde suksess med å få personer ut av nynazistiske miljøer på midten av 90-tallet ved hjelp av bekymringssamtalen, forsøkte de å gjøre det samme overfor muslimske ungdommer som lot seg radikalisere i Norge rundt år 2010 og utover. Politiet hadde imidlertid mindre suksess denne gangen, og lyktes i langt mindre grad med å få ungdommer ut av ekstremistmiljøet (Bjørge, 2015, s. 263). Til tross for at bekymringssamtalen ikke fikk de involverte til å forlate miljøet i dette tilfellet, betyr ikke det at samtalen ikke har hatt effekt. Det kan tenkes at samtalen for eksempel har bidratt til bevisstgjøring hos den enkelte, uten at den har gitt fra seg en "synlig" effekt. Bjørge mener at årsaken til at bekymringssamtalen i dette tilfellet ikke hadde den ønskede effekten er kompleks. Bjørge mener at politiet trolig har vanskeligere for å etablere tillit og forståelse i sin relasjon til muslimske ungdommer med innvandrerbakgrunn enn til etnisk norsk ungdom (Bjørge, 2015, s. 263). Det er likevel viktig å ikke generalisere, og det er sannsynligvis flere årsaker til at samtalen ikke hadde en ønsket effekt, selv om Bjørge trekker fram politiets relasjoner til ungdom med innvandrerbakgrunn som en mulig årsak.

En effektevaluering av bekymringssamtalen ville trolig gitt politiet et bedre grunnlag for å vite hvilke personer og hvilke type kriminalitet man skal prioritere å anvende verktøyet på, noe som hadde gjort verktøyet mer kunnskapsbasert. Da ville verktøyet trolig blitt brukt mindre rutinemessig, og ressursene kunne blitt brukt mer effektivt mot de personene man mest sannsynlig kan skape en atferdsendring hos.

3.5 Evaluering av bekymringssamtalen i Norge

Etersom Politidirektoratet ikke har gjennomført evaluering av bekymringssamtalen vet man lite om hvilken effekt verktøyet har. Det finnes svært lite forskningsbasert kunnskap på temaet i Norge. Det har imidlertid blitt skrevet en masteroppgave som ved bruk av kvalitativ

metode forsker på barn og unge som deltok i det allerede omtalte høyreekstreme miljøet på Nordstrand på 90-tallet (Olsen, 2011).

I masteroppgaven fremkommer det at flere informanter fra nynazistmiljøet som har blitt intervjuet i ettertid sier at bekymringssamtalen var en pådriver, og i mange tilfeller en avgjørende faktor for at de valgte å trekke seg ut av miljøet. Selv personer som ikke valgte å trekke seg fra miljøet mener at samtalen bidro til at de lot være å gjøre enkelte kriminelle handlinger som de ellers ville gjort (Olsen, 2011, s. 48-49).

Selv om dette er en studie som omhandler nazistiske miljø, og at det ikke kan trekkes direkte paralleller til effekten overfor andre barn og unge, belyser det likevel den forebyggende effekten og potensiale bekymringssamtalen kan ha. En kvalitativ studie er imidlertid langt fra nok til å fastslå hvilken effekt bekymringssamtalen har. For å kunne si noe mer om den kriminalpreventive effekten av bekymringssamtalen, må man se til forskning fra utlandet.

3.6 Bekymringssamtalen i Danmark og Sverige

I Danmark og Sverige har det blitt gjennomført evalueringer i større og mindre grad av deres “bekymringssamtaler”. Landene har til dels kopiert og tatt i bruk bekymringssamtalen fra Norge som et verktøy i kriminalitetsforebyggende arbeid (Råd, Eklund & Ardell, 2010, s. 3; Clausen, Djurhus & Kyvsgaard 2009 s. 89). Både polisiært og kulturelt har Danmark og Sverige mye til felles med Norge, og det kan derfor være aktuelt å anvende forskning og erfaring fra disse landene når man til slutt skal evaluere den norske bekymringssamtalen.

Selv om Danmark og Sverige har mye til felles med Norge, både rent kulturelt og polisiært, er det imidlertid også viktige forskjeller. Forskning fra andre land er ikke nødvendigvis direkte overførbart til Norge, spesielt dersom verktøyene deres er myntet for et annet formål eller en annen målgruppe. Selve grunnlaget for, og gjennomføringen av bekymringssamtalen synes imidlertid å være noe de tre landene har til felles, og kan således ha flere momenter de kan dra nytte av hverandre på. Funnene fra evalueringene fra Sverige og Danmark vil bli presentert, og videre vil det bli drøftet hvorvidt man kan stole på statistikken som evalueringene viser.

3.6.1 Evaluering fra Sverige

I Sverige anvender de et verktøy som har sitt utspring fra den norske bekymringssamtalen, som de kaller for "ASLAN-48" (Råd et al. 2010, s.3). I "ASLAN-48" tar man opp mange av de samme temaene som man finner i den norske bekymringssamtalen. Politiet innleder samtalen med å snakke om lovbruddet eller handlingen som er begått, og hvilke konsekvenser det kan ha for barnet dersom de blir straffet. Etter dette skiller imidlertid den svenske samtalen seg fra den norske. Politiet forlater samtalen, og sosialarbeidere overtar når man skal snakke om forskjellige faktorer i livet til ungdommen. De svenske sosialarbeiderne fokuserer mye på de samme temaene som det norske politiet tar for seg i sin samtale, som for eksempel ungdommens nettverk, familiesituasjon, tanker og følelser rundt det som har skjedd (Svensson, 2011). At det er kommunen som har ansvar for å gjennomføre denne delen, og politiet bare er en støttespiller sammen med andre sosialtjenester, er den største forskjellen mellom Norge og Sverige. En annen forskjell som er viktig å bemerke er at samtalene i Sverige gjennomføres utelukkende på barn under 15 år, og at de derfor er under den kriminelle lavalderen i Sverige (Råd et al. 2010, s. 2). I Norge gjennomfører man slike samtaler også på barn som er over den kriminelle lavalderen.

I 2009/2010 ble verktøyet ASLAN-48 evaluert. Evalueringen tar for seg 108 barn mellom 10 og 14 år som deltok i en bekymringssamtale etter å ha begått et lovbrudd. Mindre tyveri var det vanligste lovbruddet for begge kjønn. Av de 108 barna som deltok i bekymringssamtalen ble 16 personer (15%) anmeldt for mistanke om nye lovbrudd i ettertid (Råd et al. 2010, s. 4). Ett år tidligere, altså et år før svensk politi hadde startet å bruke bekymringssamtalen, ble 227 barn mellom 10-14 år anmeldt for lovbrudd. Av disse ble 46 barn (20%) anmeldt for nye lovbrudd i ettertid.

Dette i seg selv kan være en indikator på at bekymringssamtalen kan ha en kriminalpreventiv effekt, da man kan se en nedgang på 5% i gjentatt kriminalitet etter gjennomført bekymringssamtale. Det er likevel ikke nok til å trekke en konklusjon om at samtalen har hatt en positiv effekt. Det er også svært viktig å påpeke at det finnes andre faktorer enn eventuelt gjentatt kriminalitet som kan si noe om bekymringssamtalens effekt. Ungdommen kan ha blitt mer bevisst på sin oppførsel, eller blitt provosert til å gjøre flere kriminelle handlinger. Dette forteller ikke den svenske evalueringen noe om.

3.6.2 Evaluering fra Danmark

Det danske politiet bruker en versjon av bekymringssamtalen som tilsvarer den norske (Clausen et al. 2009 s. 89). Over en periode på 5 år har Kolding kommune i Danmark gjennomført en evaluering av bekymringssamtalen. Resultatene var tilsynelatende positive, der kun 25 av 114 unge ble mistenkt for ny kriminalitet etter gjennomført bekymringssamtale (Højstrøm, 2011). Som tidligere nevnt angående den svenske evalueringen er det imidlertid flere faktorer som spiller inn, og denne statistikken alene er ikke nok til å fastslå hverken noe om effekten av bekymringssamtalen.

Det danske politiet anvender også det de kaller for “bekymringsbrev”, som er et brev de sender i posten til ungdommens foreldre dersom barnet blir påtruffet under omstendigheter som gir grunn til bekymring. Hensikten med disse brevene er å informere den unges foresatte om at barnet deres er påtruffet under bekymringsverdige forhold, uten at barnet nødvendigvis har gjort noe som er direkte straffbart. Således ansvarliggjøres foreldrene. Avisen TV2 Østjylland skriver at opptil 98% av barn og unge har trukket seg ut av bekymringsfulle miljøer etter at barnet og deres foreldre mottok et slik brev. Politiet har kombinert bruken av slike brev med både hjemmebesøk og innkallinger til bekymringssamtaler (Smed, 2004).

En annen evaluering gjort på vegne av Justisministeriets forskningskontor i Danmark stiller seg likevel kritisk til bekymringssamtalens kriminalpreventive effekt, gjennom deres evaluering av bekymringssamtalen (Pedersen, 2013 s. 2-29). Rapporten inneholder blant annet en undersøkelse vedrørende gjentatt kriminalitet etter gjennomført bekymringssamtale, samt analyser av barne- og ungdomskriminalitet. Pedersen viser her til at det er gjort fire analyser av den kriminalpreventive effekten til bekymringssamtalen, og analysene ga svært ulikt resultat (Pedersen, 2013 s. 2-29). Ën analyse kan vise til et positivt kriminalpreventivt resultat, èn analyse inneholdt noe tvetydige svar, mens to andre analyser peker i negativ retning. I en av analysene som pekte i negativ retning kan man se at lovbruddsfrekvensen faktisk økte etter gjennomført bekymringssamtale (Pedersen, 2013 s. 23).

Ut i fra funnene sier Pedersen at det ikke på en overbevisende måte kan sies noe sikkert om den kriminalpreventive effekten av bekymringssamtalen. Hun mener at en av grunnene til dette er at det ikke har vært klare retningslinjer for hvordan man skal gjennomføre bekymringssamtalen, og at det derfor også er vanskelig å finne et solid grunnlag for å evaluere den ut i fra. Pedersen peker også på at det har vært vanskelig å finne en egnet kontrollgruppe til de barna som ble forsket på, og at det derfor har vært vanskelig å evaluere

arbeidet. (Pedersen, 2013 s. 2) I intervju med folk som har arbeidet med bekymringssamtalen, viser studien at folk er positive til bruken av dette verktøyet, men at det er bred uenighet om det er politiets oppgave å gjennomføre den, da politifolk ikke har en sosialpedagogisk bakgrunn eller myndighet til å iverksette direkte sosiale tiltak (Pedersen, 2013 s. 2-29).

Det danske politiet har anvendt forskjellige versjoner av bekymringssamtalen på kryss og tvers av distrikter og stasjoner. Alvorlighetsgraden i lovbruddene for når man skal anvende bekymringssamtalen synes også å differensiere mellom de ulike distriktene. Det er også stor variasjon i omfanget av bruken av bekymringssamtalen fra distrikt til distrikt. De har likevel vesentlige likheter med den norske bekymringssamtalen når det kommer til struktur og tema, og det danske politiet har i større eller mindre grad kopiert den norske versjonen av bekymringssamtalen (Pedersen, 2013 s. 7). Målgruppen er barn under 18 år, og man skal fokusere på bakenforliggende årsaker og forskjellige faktorer som spiller inn i livet til barnet (Pedersen, 2013 s. 8). Med bakgrunn i at samtalen er såpass lik, kan det være aktuelt for Norge å anvende momenter fra dansk forskning i en fremtidig evaluering av bekymringssamtalen. Igjen er det viktig å presisere at forskning fra andre land ikke er direkte overførbart til Norge.

3.7 De aller fleste begår ikke kriminalitet mer enn en gang

Det er kjent at det er utfordrende å evaluere forebyggende politiarbeid. Dette er blant annet på grunn av at det er så mange faktorer å ta høyde for, samt at mye forebyggende arbeid sjeldent kan måles i statistikk eller tall. Evalueringene fra Sverige og Danmark gir oss statistikk som kan indikere at bekymringssamtalen har en positiv effekt, men spørsmålet man må stille seg i forhold til denne statistikken er hvorvidt de som ikke begikk ny kriminalitet lot være å begå ny kriminalitet på grunn av bekymringssamtalen, eller om det er andre faktorer i livene til gruppene som har hatt noe å si.

En undersøkelse gjennomført av Oslo politidistrikt og Oslo kommune, viser at 3% av omtrent 50.000 ungdom i Oslo mellom 10-17 år ble anmeldt minst én gang i løpet av 2017.

Rapporten viser at det er et fåtall av disse som blir registrert mer enn én gang i politiets systemer, og det er stor utskiftning av hvem som blir anmeldt fra år til år (Kjenn & Bakosgjelten, 2018). Statistikken viser altså at de aller fleste ikke begår kriminalitet mer enn én gang. Dette støttes også opp av Bjørgo, som skriver at de aller fleste ikke vokser opp til å bli flergangskriminelle - mange er bare ute etter å “teste grenser” (Bjørgo 2015, s. 93). Ut i fra

et forebyggende perspektiv kan man tolke denne statistikken på flere måter. Det at så få ungdommer vender tilbake til å begå nye kriminelle handlinger etter å ha blitt anmeldt, kan i seg selv være en indikator på at politiets forebyggende arbeid fungerer svært godt og er hensiktsmessig. På den annen side kan det òg være at de ikke ville begått ny kriminalitet uavhengig av politiets arbeid.

I rapporten omtales de som blir registrert fire eller flere ganger i løpet av ett år som gjengangere. Denne gruppa består av relativt få ungdommer, men de står bak en stor andel av den registrerte kriminaliteten. Hvordan har politiets forebyggende innsats vært overfor denne gruppen? I forhold til bekymringssamtalen hadde det vært interessant å sett hvor mange av de “engangskriminelle” og “gjengangerne” som har vært inne til bekymringssamtale. Ut i fra dette kunne man kanskje fått en bedre forståelse av bekymringssamtalens effekt.

3.8 Bekymringssamtalen, et kunnskapsbasert verktøy?

“Departementet bemerker at et velfungerende politi må arbeide kunnskapsbasert” (Justis og beredskapsdepartementet, 2014-2015, s. 32).

Politidirektoratet har et stort fokus og et overordnet mål om at hele politiorganisasjonen skal jobbe kunnskapsbasert (Politidirektoratet, 2008, s. 7). Også Nina Skarpenes, rektor ved Politi høgskolen, sier at studenters basiskunnskap skal være oppdatert på teori, at politiet skal jobbe kunnskapsbasert, og utfordre den erfaringsbaserte kunnskapen (Skarpenes, 2014). Det er også ett av hovedpunktene i nærpolitireformen at politiet skal arbeide mer kunnskapsbasert (Politidirektoratet 2018, s. 9).

Å jobbe kunnskapsbasert i politiet vil si at man går systematisk og metodisk til verks når man innhenter informasjon og kunnskap, og at man videre analyserer dette med formål om å iverksette et forebyggende eller bekjempende tiltak (NOU, 2009:12, s. 185). Man tar altså i bruk andres erfaringer og kunnskap på en vitenskapelig måte. Dette står i motsetning til tradisjonelt politiarbeid som i stor grad kan sies å være erfaringsbasert. Erfaringsbasert kunnskap er preget av intuisjon og magefølelse, og er kunnskap man har tilegnet seg i løpet av arbeidskarrieren (Gundhus, 2008, s. 46). En person som jobber utelukkende erfaringsbasert vil kunne sette i verk et tiltak for å løse et problem basert på at tiltaket har fungert i lignende situasjoner tidligere, uten å nødvendigvis vite hvorfor tiltaket fungerte.

Med politiets fokus på kunnskapsbasert politiarbeid, er det overraskende at politiet bruker et verktøy som det finnes så lite kunnskapsbasert forskning på. Bekymringssamtalen har ikke blitt evaluert i Norge, og man kan dermed ikke slå fast at bekymringssamtalen har en positiv effekt på barn. På motsatt side, og enda mer alvorlig, kan man heller ikke vite hvilke negative konsekvenser en bekymringssamtale kan ha. Som tidligere nevnt beskriver Politidirektoratet bekymringssamtalen som en betydelig inngripen i et barns liv. Det har også blitt drøftet flere negative konsekvenser en bekymringssamtale kan ha, som stemping og stigmatisering. Det er altså en rekke faktorer som er vanskelige å ta høyde for uten en evaluering av bekymringssamtalen, som igjen belyser viktigheten av en slik kunnskapsbasert evaluering.

Til tross for Politidirektoratets mål om å jobbe kunnskapsbasert, mener Larsson, Gundhus og Granér at politiet fortsatt er “...preget av en betydelig avstand mellom forskning og politipraksis” (Larsson, Gundhus & Granér, 2014, s. 16). Dette poenget understreker Politidirektoratet selv ved å skrive i veileder for bekymringssamtalen at politiet skal arbeide kunnskapsbasert, uten å ha forsket på om bekymringssamtalen fungerer (Politidirektoratet, 2011, s. 18). På sikt er imidlertid planen å evaluere bekymringssamtalen: «*Kunnskapen om bekymringssamtalen skal styrkes både gjennom økt vektlegging i politiutdanningen, samt gjennom kompetanseheving i politidistriktene. På sikt er ambisjonen å gjennomføre en evaluering av denne formen for samtalemotodikk i politiet.*” (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s. 35).

3.9 Roller

Som tidligere nevnt er bekymringssamtalene fra Norge og Sverige forholdsvis like i struktur og innhold, med enkelte unntak. I Sverige er det sosialarbeidere som snakker med barnet om de bakenforliggende årsakene til kriminaliteten, noe som skiller seg fra den norske bekymringssamtalen hvor politiet snakker med barnet om dette. Det kan stilles spørsmål om ved hvorfor denne delen av bekymringssamtalen gjennomføres forskjellig fra Norge til Sverige, spesielt med tanke på at bekymringssamtalen ellers er relativt lik. Hvorfor Sverige har valgt å gjøre det på denne måten står det ikke noe om i rapporten, men man kan med stor sannsynlighet si at sosialarbeidere har mer kunnskap rundt enkelte temaer man gjerne er innom i en bekymringssamtale. De har således kanskje en bedre evne til å tolke hva barnet sier, eller om det bør iverksettes sosiale tiltak for å få endret barnets atferd. I en artikkel fra VG hvor en politiførstebetjent er intervjuet, forteller han at “politiet ikke er terapeuter”, og

forklarer at politiet er helt avhengige av et samarbeid med barnevernstjenesten for å ungdommen på rett spor igjen, spesielt de under 15 som politiet ikke kan iverksette direkte tiltak mot (Dugstad, 2004). Det heter at barnevernet rutinemessig skal varsles og gis anledning til å delta i bekymringssamtaler, men det står ikke noe i veilederen om hvilken rolle barnevernet har i en samtale dersom de velger å delta, bortsett fra at det kan være ressursbesparende (Politidirektoratet, 2011, s. 19-20). Bekymringssamtalens veileder sier at politiet ikke skal ta på seg rollen som “terapeut” i en bekymringssamtale, og samtalen skal heller ikke brukes som en etterretningskanal (Politidirektoratet, 2011, s. 29; Lie, 2015, s. 121). Hensikten med samtalen skal heller ikke være å “skremme” barnet til lovlydighet. Det kan derfor stilles spørsmålsteget ved om politiet er den mest hensiktsmessige etaten til å gjennomføre en slik samtale.

Det vil være en skjevfordeling av makt mellom barn og politi i en situasjon som bekymringssamtalen, og selv om man til dels ønsker å unngå denne skjevfordelingen, er det vanskelig at det ikke skjer. Dette kan forklares med at alle møter mellom publikum og politi vil bære preg av en skjevfordeling av makt med tanke på den rollen politiet har, myndigheten man utøver og kompetansen de innehar (Lie, 2015 s. 72). Som tidligere nevnt står politiet ofte i fare for å styre samtalen i den retningen de ønsker den skal gå, som kan føre til at barnet svarer det politiet ønsker å høre.

Det er flere instanser i det kommunale som har tilsvarende tilbud for barn, slik som familiehuset og barnevernstjenesten. De har som mål å gi råd, veilede og ansvarliggjøre barn og foreldre gjennom samtale, og de fokuserer på flere av temaene som er aktuelle i en bekymringssamtale. Dette er personer som sannsynligvis har bedre kompetanse enn politiet til å samhandle med barn og ungdom, og slik sett har bedre kjennskap til hvordan man skal yte hjelp i vanskelige situasjoner. Som tidligere nevnt forteller Bjørgo om politiets erfaringer med bekymringssamtaler gjennomført i islamistiske miljøer. Akkurat i dette tilfellet ser Bjørgo det som sannsynlig at andre forebyggingsaktører ville hatt større suksess enn politiet ved bruk av bekymringssamtalen. Bjørgo mener at eksempelvis ungdomsarbeidere, religiøse ledere eller personer som tidligere har deltatt i lignende miljøer hadde vært mer egnet til å snakke med barnet (Bjørgo 2015, s. 263). Til tross for erfaringen politiet gjorde seg, er det fortsatt politiet som gjennomfører alle bekymringssamtaler. På den annen side er det ikke sikkert at andre aktører utøver samme “autoritet” som politiet gjør, og det er kanskje nettopp denne autoriteten som trengs for å skape et inntrykk hos ungdommen. Politiet har også makten til å pålegge oppmøte, i motsetning til de kommunale tilbudene som baserer seg på frivillighet. Det er

imidlertid viktig å huske at det ikke er ønskelig å tvinge noen til å møte til bekymringssamtale, da det vil gi et dårlig utgangspunkt for en god dialog.

Ettersom det ikke stilles kompetansekrav for å gjennomføre bekymringssamtalen utover politiets grunnutdanning, er det et vidt spekter av personer med ulik kompetanse som holder samtalen. Studenter i praksisåret på Politihøgskolen har anledning til å gjennomføre samtaler på lik linje med de som har tatt videreutdanning innenfor bekymringssamtalen. Til sammenligning er det svært strenge krav til gjennomføring av tilrettelagte avhør på grunn av barnets unge alder. I tilrettelagte avhør stilles det blant annet krav til at både avhører og påtalejurist har spesialutdanning, og det er hjemlet i lov med strenge rutiner for hvordan det skal gjennomføres. Det er selvsagt stor forskjell mellom bekymringssamtaler og tilrettelagte avhør, men likheten, og mest sentralt, er at det er snakk om unge barn og en betydelig inngripen i livene deres i begge tilfeller. Man kan derfor spørre seg om det er riktig at forskjellen på kompetansekrav og retningslinjer for bekymringssamtale og tilrettelagte avhør er så stor.

Det at barnevernet skal gis anledning til å være med, er et godt utgangspunkt for å kvalitetssikre den jobben politiet skal gjøre. Med tanke på den kompetansen de har, og deres mål om å oppnå det som best vil gagne ungdommen, er de en viktig samarbeidspartner i den forebyggende innsatsen. Lie skriver om måten man arbeider forebyggende på tvers av de ulike tjenestestedene, og at arbeidsmetodene er varierende fra sted til sted ut i fra lokale forhold, og med “ildsjeler” som tar initiativ og er kreative i måten de arbeider på (Lie, 2011). Med store forskjeller fra tjenestested til tjenestested hva angår gjennomføring av samtalen, er det nærliggende å tro at kvaliteten på samtalen også varierer. Dette støttes også opp om av Politidirektoratet som sier at det er en mangel på systematikk i det forebyggende arbeidet i politiet (Politidirektoratet, 2018, s.18).

4.0 Avslutning

I denne oppgaven har vi drøftet oss frem til at bekymringssamtalen ikke har blitt tilstrekkelig evaluert, og at man derfor ikke kan si noe sikkert om eventuelle negative eller positive konsekvenser av dens bruk. Det finnes lite forskning på temaet, og vi har vært nødt til å se på aktuelle temaer som stigmatisering, stemping og tidlig intervensjon for å kunne drøfte muligheter og utfordringer ved bekymringssamtalen. På grunn av manglende forskning i Norge har vi anvendt forskning fra Sverige og Danmark. Ettersom samtalen er nokså lik i de

tre landene kan man hente mange gode momenter fra deres evalueringer, uten at dette nødvendigvis er direkte overførbart til forskning i Norge.

Forskningsresultater fra Danmark viser til blandede resultater, og man kan derfor ikke si noe sikkert om den kriminalitetsforebyggende effekten. Sverige stiller seg svært positive til bruk av samtalen, og anser det som et godt verktøy i den forebyggende innsatsen. Forskning på gjentatt kriminalitet etter gjennomført samtale i Sverige viser i tillegg gode resultater, men det eksisterer likevel for lite forskning på området for å kunne fastslå noe sikkert om effekten. Statistikk fra Oslo viser imidlertid at selv om det finnes mange som begår kriminalitet en gang, er det et fåtall som ender opp som "gjengangere". Dette er interessant med tanke på om den personorienterte forebyggingen faktisk har en effekt, eller om det er helt andre faktorer som gjør at man ikke begår kriminalitet mer enn en gang.

Politiets tidlige intervensjon er ansett som sentralt i det forebyggende arbeidet for å avdekke atferd som gir grunn til bekymring, og for å forhindre at alvorlig kriminalitet skjer. Slik sett har bekymringssamtalen gode muligheter for å kartlegge og forhindre at vedkommende fortsetter å utvikle en slik atferd. Årsaken til at barn begår kriminalitet kan imidlertid være kompliserte og sammensatte, og et sentralt spørsmål er om det bør være politiets oppgave alene å finne disse. For å styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet kan et godt tverretatlig samarbeid være viktig. Man kan blant annet se til Sverige hvor sosialarbeidere har en mye større rolle i bekymringssamtalen enn i Norge, hvor de blant annet fører samtalen når man kommer inn på temaene om bakenforliggende årsaker til kriminalitet.

Det kreves ingen særskilte krav til formalkompetanse for å gjennomføre en bekymringssamtale utover bachelorutdanningen på Politihøgskolen. Dette betyr at en nyutdannet betjent eller en politihøgskolestudent skal kunne utføre samtalen på samme måte som en tjenesteperson som har tatt videreutdanning og har mange års erfaring ved bruk av samtalen. På grunn av dette kreves det muligens bedre retningslinjer og regelverk for hvordan en bekymringssamtale bør gjennomføres, noe som trolig også er viktig å få på plass med tanke på en eventuell evaluering av samtalen. Ett av punktene i den danske evalueringen av bekymringssamtalen, var nettopp at det var store forskjeller for hvordan samtalen ble brukt fra distrikt til distrikt. Dette gjorde det vanskelig å måle den kriminalitetsforebyggende effekten.

Bekymringssamtalen har trolig godt potensiale til å hjelpe ungdom inn på den rette vei. Den har for mange personer vært en stor hjelp for å bryte med problematferd, og på den måten bidratt til å få folk til å trekke seg ut fra kriminelle miljøer. Flere personer som deltok i

samtalen i forbindelse med nynazistmiljøet på Nordstrand fortalte at bekymringssamtalen var medvirkende til at de trakk seg ut. Imidlertid er det også en fare for at man ved den personorienterte forebyggingen er med på å skape lovbrøyttere istedenfor å forebygge. Stempling og stigmatisering er temaer som absolutt er aktuelle innenfor den personorienterte forebyggingen, og som Lie advarer mot. Uten en evaluering av bekymringssamtalen kan man ikke si noe sikkert om hverken positive eller negative konsekvenser av samtalen.

Norge var først ute med bekymringssamtalen, og både Sverige og Danmark har bygget videre på den norske samtalen. Likevel var begge disse landene før Norge med å forsøke å evaluere verktøyet, hvorav Sverige startet med evalueringen allerede samme året som de tok den i bruk. Som konsekvens av den manglende evalueringen i Norge vet man heller ikke hvilke personer og type kriminalitet det er hensiktsmessig å fokusere på. Eksempelvis har politiet erfart at bekymringssamtalen ikke hadde synlig positiv effekt på barn i ekstreme islamistiske miljøer rundt år 2010. Med forebygging som politiets primærstrategi for kriminalitetsbekjempelse, og politiets fokus og mål om å jobbe kunnskapsbasert, er det overraskende at politiets viktigste verktøy for å forebygge kriminalitet ikke har blitt evaluert.

5.0 Litteraturliste

- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Dugstad, L. (2004, 5. Januar). Politiet er ikke terapeuter, *VG*. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/8w1R2x/politiet-er-ikke-terapeuter>
- Finstad, L. & Høigård, C. (2006). *Kriminologi*. (3. utg) Oslo: Pax Forlag
- Gundhus, H. O. (2008): *Kunnskapsarbeid og yrkeskulturer i politiet* Oslo: Gyldendal Akademisk
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2014-2015). *Endringer i politiloven mv. Trygghet i hverdagen – nærpoltireformen*. (prop 61 LS) Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/0f5847ca5bae4b2996b6441423e5ea09/no/pdfs/prp201420150061000dddpdfs.pdf>
- Kjenn B. L., Bakosgjelten A. (2018). *Barne og ungdomskriminaliteten i Oslo: Rapport basert på data fra 2017* (SALTO-rapport 2018). Hentet fra <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2018/05/Barne-og-ungdomskriminaliteten-i-Oslo-2017.pdf>
- Larsson, P., Gundhus, H., & Granèr, R. (2014). *Innføring i politivitenskap*. Cappelen Damm.
- Lie, E. M. (2015). *I Forkant, kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- NOU 2009:12. (2009). Et ansvarlig politi: Åpenhet, kontroll og læring. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Olsen, R. L. N (2002). *Til sykehus med politi: hovedfagsoppgave i kriminologi*. Oslo: Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitet i Oslo

- Politidirektoratet. (2018). *Kriminalitetsforebygging som politiets primærstrategi 2018 – 2020 Politiet mot 2025 - delstrategi*, hentet fra <http://www.forebygging.no/Global/kriminalitetsforebygging-politiets-primarstrategi.pdf>
- Politidirektoratet. (2008). *Politiet mot 2020: Bemannings- og kompetansebehov i politiet* (POD publikasjon, 2008:7). Oslo: Politidirektoratet.
- Politi-loven. (1995). Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53) Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53?q=politi-loven>
- Øvreeide, H. (2009). *Samtaler med barn: metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner* (3. utg.) Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Skarpenes, N. (2014). *Forskningsbasert kunnskap skal løfte politiet* Hentet fra <https://www.phs.no/om-phs/sjefsbloggen/forskningsbasert-kunnskap-skal-lofte-politiet/>
- Svensson, M. (2011, 24. januar). -Samtal skal få unga att avstå brott. *Corren*. Hentet 28.01.19 fra <https://www.corren.se/nyheter/linkoping/samtal-ska-fa-unga-att-avsta-brott-5507878.aspx>
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk
- Højstrøm, L. (2011, 21. Mars) Bekymringssamtaler får unge væk fra kriminalitet. *Jydske Vestkysten*. Hentet fra: <https://www.jv.dk/kolding/Bekymringssamtaler-faar-unge-vaek-fra-kriminalitet/artikel/1087346>
- Smed, K. (2004, 28. juli). Breve bremser kriminalitet. *TV2 Østjylland*. Hentet fra <https://www.tv2ostjylland.dk/artikel/breve-bremser-kriminalitet>

5.1 Selvvalgt pensum

Ca. 450 sider

Bjørge, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet* Oslo: Universitetsforlaget. (s. 257-269)

Clausen, S., Djurhus, M., Kyvsgaard, B. (2009). *Utredning til brug for kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet*, Justitsministeriets forskningskontor. Hentet fra https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2009/Udredning_Ungdomskriminalitet.pdf (s. 8-141)

Greenwood, P. (2006). *Changing Lives: Delinquency Prevention as Crime-Control Policy*. Chicago/London: University of Chicago Press (s. 119-154)

Helsedirektoratet. (2009). *Fra bekymring til handling- En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet*. Oslo: Helsedirektoratet i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, politidirektoratet og utdanningsdirektoratet. Hentet 19. Februar 2018 fra https://www.udir.no/globalassets/upload/brosjyrer/5/fra-bekymring-til-handling_enk.pdf (s. 9)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013). *Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013-2016)* Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/fda931710c8d4ce9a5dee626ad93d649/handlingsplan-kriminalitetsforebygging_2013.pdf (s. 9-45)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2018). *Tildelingsbrev 2018: Politidirektoratet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/80197702ddb144e8a016a040e656751f/tildelingsbrev-2018-politidirektoratet.pdf> (s. 3-6)

Justis- og politidepartementet (2009). *Gode krefter - kriminalitetsforebyggende handlingsplan*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/handlingsplan-kriminalitetsforebygging.pdf> (s. 7-40)

- Lie, E. M. (2011). I Forkant, kriminalitetsforebyggende politiarbeid. (1. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag (s. 74-135 og s. 312-321)
- Olsen, T. (2011). Nynazistiske miljøer: En studie om tilslutnings- og exitprosessene. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger). Hentet 12.01.2019 fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/185037> (s. 42-73)
- Pedersen, M. K. (2013). *Kortlægning og evaluering af politiets brug af bekymringssamtaler og - breve*. Justitsministeriets forskningskontor. Hentet fra http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2013/Rapport_bekymringssamtaler.pdf (s. 5-39)
- Politidirektoratet. (2011). *Veileder: For politiets bekymringssamtale: Dialog for ansvar og positiv endring* (POD publikasjon, 2011:8). (s. 10-37)
- Råd A., Eklund S. K., & Ardell, L. L. (2010). *Slutrapport för brottsförebyggandeprojektet Aslan 48–mot ung brottslighet*. Hentet fra <https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800029937/1371914735126/aslan-48.pdf> (17 sider)